

Rahareformin hyödyt

Suomen Talousdemokratian julkaisu nro 5
Heinäkuu 2015, versio 1.00

Toma Kavonius, Mika Kolehmainen, Patrizio Lainà ja
Lauri Väisänen

Suomen Talousdemokratia

SISÄLLYS

Johdanto.....	3
Taloudelliset vaikutukset.....	4
1 Turvallisempi pankkijärjestelmä	4
2 Vakaampi talous	5
3 Velkariippuvuuden vähentäminen	5
4 Reaalitalouden tukeminen	6
5 Parempia työkaluja talouden hoitoon	7
6 Vahvempi valtiontalous.....	7
Sosiaaliset vaikutukset	8
7 Kohtuullisemmat asuntojen hinnat	8
8 Eriarvoisuuden vähentäminen.....	8
9 Demokratian edistäminen	9
Ympäristövaikutukset.....	9
10 Kasvupakosta irtautuminen.....	9
11 Eettisempää rahoitusta	10
12 Pitkäjänteisempää ympäristöpolitiikka.....	10
LISÄTIETOJA.....	12

Johdanto

Pankkien kyky luoda rahaa on tuotu esiin yhtenä 1930-luvun Suuren Laman ja vuosien 2007–2008 globaalien finanssikriisin pääsyyinä. Adair Turner, Iso-Britannian Finanssivalvonnan entinen pääjohtaja, on väittänyt että: “Vuosien 2007–2008 finanssikriisi johtui epäonnistumisesta yksityisen finanssijärjestelmän rahan ja luoton luomisen rajoittamisesta”¹.

Nykyinen rahajärjestelmä on mahdollista suunnitella uusiksi. Rahareformi poistaisi pankkien kyvyn luoda uutta rahaa ja palauttaisi tämän oikeuden julkiselle sektorille. Tämä toisi merkittäviä hyötyjä, sillä rahanluonti tapahtuisi koko yhteiskunnan ja talouden etujen mukaisesti.

Me viittaamme tähän nimenomaiseen reformiin *Täyden Rahan järjestelmänä*. Kuvaamassamme järjestelmässä kaiken rahan luo valtio. Tarkemmin sanottuna oikeus luoda sekä käteistä että sähköistä rahaa olisi vain valtion keskuspankilla (kuten Suomen Pankilla tai Euroopan keskuspankilla). Muutokset pankkien toimintaa rajoittaviin sääntöihin sallisivat pankkien edelleen myöntää lainoja, mutta ne eivät voisi enää luoda uutta rahaa lainausprosessin yhteydessä.

Suomen Talousdemokratia ry:n aikaisempi julkaisu “Täyttä Rahaa: Ehdotus Rahatalousjärjestelmän vakauttamiseksi”² kuvaa pääpiirteittäin rahareformiehdotuksen. Se selittää siirtymän nykyjärjestelmästä ehdotettuun järjestelmään ja vastaa yleisimmin esitettyyn kritiikkiin.

Tämä julkaisu keskittyy erittelemään ja perustelemaan rahareformin tuomia hyötyjä. Julkaisu perustuu brittiläisen Positive Moneyn julkaisuun³.

Siirtymä Täyden Rahan järjestelmään ratkaisisi useita ongelmia, jotka olisi vaikeaa ratkaista yksittäisillä keinoilla:

1. Turvallisempi pankkijärjestelmä
2. Vakaampi talous
3. Velkariippuvuuden vähentäminen
4. Reaalitalouden tukeminen
5. Parempia työkaluja talouden hoitoon
6. Vahvempi valtiontalous
7. Kohtuullisemmat asuntojen hinnat
8. Eriarvoisuuden vähentäminen
9. Demokratian edistäminen
10. Kasvupakosta irtautuminen
11. Eettisempää rahoitusta
12. Pitkäjänteisempää ympäristöpolitiikkaa

¹ Turner, Adair (2012): “Monetary and Financial Stability: Lessons from the Crisis and from Classic Economics Texts”, puhe pidetty Etelä-Afrikan keskuspankissa marraskuussa 2012.

² Täyttä Rahaa -julkaisu ladattavissa: http://talousdemokratia.fi/taytta_rahaa.

³ Positive Money (2014): “Creating a Sovereign Monetary System”, luku 2, saatavilla: http://positivemoney.org/wp-content/uploads/2014/07/Creating_a_Sovereign_Monetary_System_Web20130615.pdf

Taloudelliset vaikutukset

1 Turvallisempi pankkijärjestelmä

Ongelma: Nykyjärjestelmässä yli 90 % rahasta euroalueella on pankkitalletuksia. Nämä talletukset ovat talletuspankkien velkoja, mikä tarkoittaa sitä, että ne ovat riippuvaisia pankin taseen kunnosta. Pankin maksukyvyttömyyden tapahtuessa (esim. huonojen investointipäätösten seurauksena) pankkitalletukset jäädytetään, eikä niitä voi käyttää. Jos kaatuvaa pankkia ei pelastettaisi veronmaksajien rahoilla, pankin asiakkaat eivät voisi suorittaa maksuja, tehdä tilisiirtoja tai nostaa käteistä. Tällä olisi valtava vaikutus reaalityöelämään. Se voisi aiheuttaa myös paniikin ja ketjureaktion, jossa useita pankkeja kaatuisi. Kaikkein pahimmassa tapauksessa se voisi aiheuttaa paluun vaihdantatalouteen, jossa jokin muu esine tai asia ottaa maksuvälineen roolin. Niinpä maksujärjestelmän toimivuus on reaalityöelämän perusta. Maksujärjestelmän toimivuus riippuu kuitenkin siitä, etteivät pankit ota liian suuria riskejä, vaikka riskinotto on luontainen osa pankkitoimintaa. Viime kädessä maksujärjestelmä on riippuvainen valtion valmiudesta puuttua tilanteeseen, kun pankit kaatuvat.

Valtiot turvautuvat monimutkaiseen sääntelyyn ja valvontaan estääkseen pankkeja kaatumasta ja uhkaamasta maksujärjestelmää sekä reaalityöelämää. Sääntelyn monimutkaisuus⁴ kuitenkin tarkoittaa, että siinä on useita porsaanreikiä, jotka tekevät siitä tehottoman.

Lisäksi valtio ylläpitää talletussuojaa – 100 000 € takausta jokaista pankkitiliä kohden – estääkseen talletuspaot, jotka voivat kaataa pankkeja ja maksujärjestelmän. Tämä tarkoittaa, että valtio takaa yksityisten pankkien velkoja. Toisin sanoen pankkien velat ovat mahdollisesti myös valtion velkoja. Kun pankki kaatuu, valtio voi ajaa pankin alas ja hyvittää kaikki talletukset tai pääomittaa (pelastaa) pankin, jotta tase on jälleen tasapainossa. On lähes aina halvempaa ja nopeampaa pelastaa pankki kuin realisoida sen omaisuus. Tämä tarkoittaa, että yhdenkään tarpeeksi suuren pankin ei anneta kaatua. Niinpä pankkijärjestelmän turvaamisen sijaan talletussuoja itse asiassa suojelee pankkeja niiden omien toimien seurauksilta, kannustaa suurempaan riskinottoon ja näin ollen tekee järjestelmästä epävakamman.

Rahareformin ratkaisu: Täyden Rahan järjestelmässä maksujärjestelmä (joka muodostuisi pääosin maksutileistä) olisi teknisesti ja taloudellisesti eriytetty pankkien riskipitoisista investoinneista ja lainoista. Raha, jota käytetään reaalityöelämän maksuihin, sijaitisi keskuspankissa talletuspankkien taseiden sijaan. Vaikka talletuspankki kaatuksi huonojen investointien takia, sen hallinnoimat maksutilit voitaisiin helposti siirtää toimivan talletuspankin hallinnoitaviksi ilman mitään kuluja veronmaksajille tai tilien omistajille.

Tieto, että pankkien voidaan antaa kaatua ilman vaikutuksia maksujärjestelmän toimintaan, tarkoittaisi moraalikadon vähenemistä. Pankeilla olisi kannustin ottaa pienempiä riskejä, koska niitä ei enää pelastettaisi veronmaksajien kustannuksella. Jos pankkien kaatumiset eivät enää olisi

⁴ Kansainvälinen Basel III -sopimus on yli 400-sivuinen, EU:ssa hyväksytty CRD IV -direktiivi ja asetus ovat yli 1000-sivua ja Yhdysvalloissa hyväksytty Dodd–Frank-laki on yli 8000-sivuinen.

samanlainen uhka reaalityaloudelle, niin pankkien sääntelemiseen ei enää tarvittaisi niin monimutkaisia sääntöjä suojaamaan pankkeja omilta toimiltaan. Yksinkertaisempi sääntely on todennäköisesti tehokkaampaa talouden vakauden ylläpitämiseksi. Luonnollisesti sääntelyelinten tulee edelleen pitää huoli, että petoksia tai finanssituotteiden harhaanjohtavaa markkinointia ei tapahdu.

2 Vakaampi talous

Ongelma: Pankkien rahanluonti on yleensä myötäsyklisiä. Kun talous kasvaa, pankit ovat entistä halukkaampia lainaamaan. Tämä luo lisää kysyntää (tai asuntojen hintojen nousua), mikä johtaa suurempaan luottamukseen, että talous voi tulevaisuudessa hyvin, ja vielä suurempaan halukkuuteen lainata. Mutta lopulta yhä mittavammalla yksityiset velat johtavat finanssikriisiin. Kriisin jälkeen pankit ovat haluttomia lainaamaan (koska ne eivät ole varmoja siitä, pystyvätkö lainanottajat maksamaan lainansa takaisin) ja reaalityaloudella kärsii luottojen ja kulutuksen puutteesta.

Kriisin jälkeen on olemassa todellinen vaara Irving Fisherin kaavailemaan velkadeflaatioon tai Richard Koon kaavailemaan taselamaan. Mitä enemmän kriisiin johtanutta yksityistä velkaa on, sitä vaikeampaa on toipua lamasta.

Rahareformin ratkaisu: Keskuspankki loisi rahaa vastasyklisesti. Silloin kun talous on ylikuumentumassa, rahaa luodaan vähemmän, jotta vältyttäisiin ruokkimasta inflaatiota tai asuntokuplia. Mutta kun talous on taantumassa, rahaa luodaan enemmän estämään hintojen putoaminen, mikä johtaa parempaan luottojen saatavuuteen ja lisääntyvään kulutukseen. Tämä johtaa todennäköisesti paljon vakaampaan talouteen.

Taantumassa kotitaloudet ja yritykset vähentävät talouden kysyntää maksaessaan pois velkojaan. Keskuspankin rahanluonti voi korvata tätä kysynnän vähenemistä.

3 Velkariippuvuuden vähentäminen

Ongelma: Nykyjärjestelmässä pankit luovat uutta rahaa, kun ne myöntävät lainoja. Tämä tarkoittaa sitä, että lisätäkseen rahan määrää (jotta talous kasvaisi), täytyy kotitalouksien tai yritysten kasvattaa velkataakkaansa (muutamia merkityksettömiä poikkeuksia lukuun ottamatta). Muutamien viimeisten vuosikymmenien perusteella talouskasvu edellyttää pankkien lainanannon – ja siten myös rahan määrän ja yksityisen sektorin velan – kasvavan nopeammin kuin BKT⁵. Tutkimusten mukaan⁶ pankkilainojen (ja siten yksityisen sektorin velan) kasvu kuitenkin johtaa finanssikriisiin. Olemme siis tilanteessa, jossa molemmat vaihtoehdot ovat huonoja:

⁵ Katso esimerkiksi Turner, Adair (2014): “Escaping the Debt Addiction: Monetary and Macro-Prudential Policy in the Post Crisis World”, Centre for Financial Studies, Helmikuu 2014.

⁶ Katso esimerkiksi Schularick, Moritz & Taylor, Alan (2012): “Credit Booms Gone Bust: Monetary Policy, Leverage Cycles, and Financial Crises, 1870-2008”, *American Economic Review* 102 (2), 1029-1061.

- Jotta talous kasvaisi, täytyy pankkeja kannustaa lainaamaan enemmän ja siten yksityistä sektoria kannustaa velkaantumaan lisää.
- Yksityisen sektorin velkaantuminen johtaa kuitenkin väistämättä finanssikriisiin.

Lisäksi kun lainoja lyhennetään, tuhotaan sen yhteydessä rahaa, jolloin rahan määrä kierrossa vähenee (lainanannon yhteydessä luotu raha poistetaan kierrosta, kun laina maksetaan takaisin). Sen takia on mahdotonta vähentää yksityisen velan määrää merkittävästi ilman, että rahan määrä vähenee, mikä imee ostovoimaa pois taloudesta ja aiheuttaa taantuman.

Rahareformin ratkaisu: Täyden Rahan järjestelmässä keskuspankki pystyy luomaan rahaa, jonka valtio sitten kuluttaa reaalityönteeseen. Yhdenkään kotitalouden tai yrityksen ei tarvitse ottaa lainaa, jotta tämä prosessi olisi mahdollinen. Tämä tarkoittaa sitä, että keskuspankki pystyy lisäämään kulutusta ja kysyntää ilman, että kotitalouksien tai yritysten tarvitsee velkaantua lisää. Sen seurauksena on mahdollista kasvattaa taloutta ilman yksityisen velan lisäämistä ja finanssikriisin riskin kasvua. Siirtymävaiheessa Täyden Rahan järjestelmään velkojen takaisinmaksut on mahdollista kierrättää takaisin reaalityönteeseen niin, että yksityinen velkataakka pienenee merkittävästi.

4 Reaalityönteuden tukeminen

Ongelma: Kun suurin osa rahasta tulee kiertoön pankkien lainaustoiminnan yhteydessä, pankkien näkemys määrittelee, mihin tarkoitukseen uusi raha luodaan. Käytännössä tästä on seurannut se, että suurin osa rahasta on mennyt kiinteistömarkkinoille ja ulkomaille. Tilastokeskuksen⁷ mukaan Suomessa vuoden 2012 lopussa pankkien lainaustoiminnan yhteydessä luodusta rahasta oli mennyt 25 % asuntolainoihin, 3 % asuntoyhtiöille, 9 % muihin lainoihin kotitalouksille, 15 % yrityksille, 7 % finanssisektorille, 1 % julkiselle sektorille ja 39 % ulkomaille (pyörityksen takia lukujen summa ei ole täydet 100 %). BKT:hen ja talouden kasvuun vaikuttavat suorimmin yrityksille myönnettyt lainat investointeihin ja kotitalouksille myönnettyt lainat kulutukseen. Nämä yhdessä muodostavat vain neljäsosan pankkien myöntämistä lainoista. Lyhyesti sanottuna nykyjärjestelmässä vain pieni osa pankkien luomasta rahasta johtaa talouden kasvuun tai lisäarvon luontiin. Sen sijaan suuri osa rahanluonnista nostaa kiinteistöjen ja osakkeiden hintoja ja siten nostaa myös elinkustannuksia.

Rahareformin ratkaisu: Täyden Rahan järjestelmässä uusi raha luodaan keskuspankin toimesta ja sen jälkeen valtio kuluttaa sen reaalityönteeseen. Riippuen siitä, miten raha kulutetaan, sillä on huomattavasti suurempi vaikutus BKT:hen ja talouden toimeliaisuuteen kuin pankkien luomalla rahalla. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että a) raha kulutetaan suoraan BKT:tä lisääviin kohteisiin toisin kuin suurin osa pankkien luotonannosta ja b) sen mukana ei tule lisäystä yksityisen velan hoitokuluihin, jotka jarruttavat kulutusta. Tämä tarkoittaa, että Täyden Rahan järjestelmä tukee paremmin reaalityönteetä.

⁷ Suomen virallinen tilasto (2013): Luottokanta [verkkojulkaisu]. Päivitetty 22.3.2013. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu 26.6.2015].

5 Parempia työkaluja talouden hoitoon

Ongelma: Nykyisessä rahajärjestelmässä keskuspankin on käytettävä korkotasoa välineenä pyrkiessään vaikuttamaan pankkien luotonantokäyttäytymiseen sekä yritysten ja kotitalouksien lainanottohalukkuuteen. Matalan korkotason on tarkoitus rohkaista lainanottoon (ja siten rahan luomiseen), ja korkean korkotason on tarkoitus hillitä lainanottoa (ja siten rahan luomista). Korkotason sääntely on kuitenkin epäkäytännöllinen ja tehoton väline. Kun rahan luominen ruokkii asuntojen hintojen nousua, pieni korkotason muutos ei merkittävästi hillitse lainojen kysyntää, eikä se siten hillitse rahan luomista. Päinvastaisessa tilanteessa, kun yksityinen velka on historiallisen korkealla tasolla, korkojen laskeminen jopa nolnaan prosenttiin ei vielä kannusta ihmisiä lainaamaan lisää, eikä se siten johda luodun rahan määrän kasvuun.

Korkotason sääntelyllä on lisäksi kielteisiä sivuvaikutuksia kautta koko talouden. Ne, jotka lainaavat vastuullisesti tietyllä korolla, voivat joutua taloudellisiin vaikeuksiin silloin, kun korot nousevat erityisen paljon yritettäessä vaikuttaa uusiin lainanottajiin. Erityisen matala korkotaso voi puolestaan aiheuttaa vakavia ongelmia eläkerahastojen hoitoon ja eläkkeensaajien säästötuloihin.

Rahareformin ratkaisu: Täyden Rahan järjestelmässä keskuspankilla on suora kontrolli rahan luomiseen, joten sillä ei ole tarvetta käyttää epäsuoraa vaikutusvaltaa muuttamalla korkotasoa. Korkotaso on siten todennäköisesti vakaampi kuin nykyisessä järjestelmässä, eikä se päädy äärimmäisyyksiin kuten on nähty viime vuosina. Säästäjien tai lainanottajien tulot eivät lisäänty tai vähene mielivaltaisesti keskuspankin päätösten seurauksena. Suora rahan luominen on kohdistavampi ja siten tehokkaampi työkalu talouden hoitoon kuin koron sääntely.

6 Vahvempi valtiontalous

Ongelma: Kun keskuspankki tai valtio laskee liikkeelle fyysistä käteistä (seteleitä tai kolikoita), tuotot rahan luomisesta lisätään valtion budjettiin. Euroista kuitenkin vain alle 10 % on olemassa fyysisessä muodossa. Loput yli 90 % ovat pankkien liikkeelle laskemia sähköisiä pankkitalletuksia, jotka eivät tuota niin sanottua seigniorage-tuloa valtiolle. Käytännössä pankkitalletuksien luonnista syntyvä seigniorage-tulo menee pankkisektorille ja toimii siten piilotukena, mutta se on samalla merkittävä potentiaalisten tulojen menetys valtiolle⁸.

Lisäksi luottokuplien aiheuttama epävakaus on merkittävä syy huimalla tasolla olevaan julkiseen (valtion) velkaan. Suomen valtionvelka on melkein kaksinkertaistunut finanssikriisin alusta lähtien, johtuen pääasiassa kriisiä seuranneesta verotulojen laskusta ja työttömyyskorvausten noususta.

⁸ Seigniorage-tulolla tarkoitetaan yleisesti rahan liikkeellelaskusta saatua tuloa miinus rahan materiaali-, tuotanto- ja jakelukustannukset. Kolikoiden osalta liikkeellelaskusta saatavaa tuloa on niiden koko nimellisarvo, koska valtio laskee ne liikkeelle (Suomen Pankki ostaa kolikot nimellisarvostaan Suomen valtion omistamalta Rahapajalta). Setelit puolestaan laskee liikkeelle keskuspankki, joten niiden liikkeellelaskusta saatavaa tuloa vastaa ohjauskorko (pankit lainaavat setelit Suomen Pankista). Pankkitalletukset laskee liikkeelle pankit myöntäessään lainoja, joten pankkitalletusten osalta liikkeellelaskusta saatavaa tuloa on pankkien korkomarginaali eli laina- ja talletuskoron erotus.

Pankkien rahanluonnista aiheutuvien kriisien kustannukset siirretään takaisin veronmaksajien maksettaviksi.

Rahareformin ratkaisu: Koska keskuspankki laskisi liikkeelle kaiken rahan – fyysisen ja sähköisen – Täyden Rahan järjestelmässä, myös sähköisen rahan luomisesta syntyvät tuotot menisivät valtiolle. Tämä voisi olla merkittävä lisäys valtion budjettiin.

Lisäksi Täyden Rahan järjestelmän myötä lisääntyvä taloudellinen vakaus merkitsee, että taantumien ja niistä johtuvien valtion budjetin suurten alijäämien riski on paljon pienempi. Siksi myös valtion velka olisi pienempi ja vakaampi.

Sosiaaliset vaikutukset

7 Kohtuullisemmat asuntojen hinnat

Ongelma: Noin neljännes pankkien luomasta rahasta lainataan asuntolainoihin (lisäksi merkittävä osa lainataan liikekiinteistöihin). Tämä rahan luominen olemassa olevan omaisuuden ostamiseen johtaa hintojen nousuun. Nousevat asuntojen hinnat saavat pankit vieläkin auliimmiksi myöntämään uusia asuntolainoja (nousevat hinnat tarkoittavat, että pankit eivät todennäköisesti tee tappiota, vaikka asuntolainan ottaja ei pystyisikään suoriutumaan lainan takaisinmaksusta). Tämä on erittäin myötäsyklinen prosessi, joka johtaa asuntojen hintakupliin.

Rahareformin ratkaisu: Tarvitaan useita poliittisia uudistuksia ja verouudistuksia, jotta voidaan puuttua kohtuuttomiin asuntojen hintoihin (etenkin pääkaupunkiseudulla). Pankkien rahanluontikyvyn poistaminen hillitsee kuitenkin merkittävästi asuntojen hintojen nousua. Asuntojen hinnat, jotka nousevat hitaammin kuin palkat nousevat, tarkoittaa asumisen edullistuvan ajan myötä.

8 Eriarvoisuuden vähentäminen

Ongelma: Asuntojen hintakuplien vaikutuksesta varallisuutta siirtyy nuorilta iäkkäämmille ja niiltä, jotka eivät pääse omaisuuden "tikkaile", niille, jotka pääsevät. Tämä on merkittävä kanava, jonka kautta varallisuus jakautuu entistä epätasaisemmin.

Koska kansakunnan koko rahavaranto on lainattu pankeilta, joudumme maksamaan korkoa koko rahavarannosta. Koronkiskonnan takia merkittävä osa kierrossa olevasta rahasta päättyy lopulta pankkiireille, mikä ylläpitää räikeitä tuloeroja ja aiheuttaa niukkuutta rahasta. Nykyistä korkokäytäntöä voidaankin pitää keinotekoisena tulonsiirtomekanismina rahanlainaajilta pankkiireille. Kotitalouksien tulotutkimukset osoittavat, että tästä on seurauksena tulojen siirtymistä väestön alimmalta 90 %:lta ylimmälle 10 %:lle.

Rahareformin ratkaisu: Kuten edellisessä kohdassa todettiin, pankkien rahanluontikyvyn poistamisella pitäisi olla hillitsevä vaikutus asuntojen hintojen nousuun, mikä puolestaan vähentää varallisuuden jakautumisen epätasaisuutta. Kun keskuspankki luo rahaa, jonka vastineena ei ole korollinen velka, tämä tarkoittaa, että on olemassa käytännössä ”velatonta” rahaa. Kansalaisilla ei myöskään ole tarvetta velkaantua vain varmistaakseen, että taloudessa on ylipäättään rahaa olemassa. Rahareformin seurauksena yksityistä velkaa olisi vähemmän, mikä tarkoittaa sitä, että korkoja maksetaan vähemmän, ja siten tulonsiirto väestön ylimmälle 10 %:lle on vähäisempää. Rahareformi vähentää näin eriarvoisuutta.

9 Demokratian edistäminen

Ongelma: Kun pankit päättävät, kuinka nopeasti ne haluavat kasvaa ja mille talouden aloille ne haluavat investoida, ne käytännössä päättävät myös, kuinka nopeasti rahavaranto kasvaa ja mihin vasta luotu raha käytetään. Tämä valta kuuluu viime kädessä niille, jotka päättävät kunkin pankin strategiasta eli hallituksen jäsenille ja ylimmälle johdolle. Näin ollen hyvin pieni joukko ihmisiä tekee päätöksiä, jotka muokkaavat Suomen taloutta. Näillä henkilöillä ei ole velvoitetta tai valtuuksia pohtia yhteiskunnan tai talouden tarpeita kokonaisuutena, eivätkä he ole millään tavalla vastuussa tavallisille kansalaisille. Tämä on merkittävä demokratiavaje.

Lisäksi koska pankit ovat tällä hetkellä uuden rahan ainoa lähde, hallitukset ovat riippuvaisia pankeista. Pankit vastaavat kaikkiin yrityksiin säännellä tai uudistaa pankkijärjestelmää uhkauksella, että nämä toimenpiteet rajoittavat niiden kykyä tarjota luottoa ja siten haittaavat talouden kehitystä.

Rahareformin ratkaisu: Poistamalla pankeilta oikeus luoda rahaa ja palauttamalla se valtiolle raha palautetaan demokraattiseen hallintaan. Rahanluontikomitea, joka päättää, kuinka paljon rahaa luodaan, olisi läpinäkyvä toimielin ja vastuussa eduskunnalle. Hallitus päättää siitä, miten luotu raha käytetään (aivan kuten se päättää siitä, miten verotulot käytetään).

Emme myöskään ole enää riippuvaisia pankkien luotonannosta talouskasvun polttoaineena, koska keskuspankki voi lisätä suoraan rahaa talouteen. Tämä vähentää merkittävästi pankkialan poliittista valtaa.

Ympäristövaikutukset

10 Kasvupakosta irtautuminen

Ongelma: Vallitseva rahajärjestelmä velvoittaa ikuiseen talouskasvuun. Koska kaikki raha luodaan korkoa kasvavana velkana, täytyy velallisen aina palauttaa enemmän rahaa pankkiin kuin alun perin sai. Velallisen onkin saatava raha tavalla tai toisella ”kasvamaan”, jotta hän pystyy maksamaan velkansa takaisin. Tästä syystä nykyinen rahajärjestelmä aiheuttaa rakenteellisen kannustimen ikuiseen talouskasvuun. Tämä on ekologisesti kestävä lähtökohta taloudelliselle

toiminnalle rajallisella planeetalla. Nykyinen rahajärjestelmä ei ole myöskään yhteensopiva degrowthin eli kohtuutalouden tavoitteiden kanssa.

Rahareformin ratkaisu: Mikäli valtio voisi itse luoda rahaa ilman korkokuluja oman keskuspankkinsa kautta, ikuiselle talouskasvulle ei olisi enää rakenteellista syytä. Valtio voisi keskittyä tasapainoisen yhteiskunnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen itse luomansa rahan avulla. Tällöin valtioiden ei tarvitsisi enää toimia kuten suuryritysten rahoittaakseen toimintaansa. Talouskasvupakosta irtautuminen antaisi hyvät mahdollisuudet ekologisen vaihdantakulttuurin muodostumiselle ja optimaalisen talouden koon ylläpitämiselle.

11 Eettisempää rahoitusta

Ongelma: Kapitalistinen pankkisektori on ensisijaisesti kiinnostunut voittojen maksimoinnista, eikä rahoittamansa toiminnan eettisyydestä. Näin ollen pankit lainaavat rahaa ensisijaisesti sellaiseen toimintaan, jolla voidaan tehdä paljon rahaa. Niinpä pankkijärjestelmä ohjaa rahataloutta kestävämpään ja yksipuoliseen suuntaan.

Rahareformin ratkaisu: Eettisen, demokraattisen ja julkisen pankkikulttuurin edistäminen rahareformin avulla ohjaisi rahaa kestävämpään taloudelliseen toimintaan, mikä mahdollistaisi nykyistä ympäristöystävällisemmän vaihdantakulttuurin. Voittojen maksimointi ei olisi julkisen pankkitoiminnan keskiössä. Julkisten pankkien tekemät voitot käytettäisiin yhteiseen hyvään, kun taas nykyisin pankkien tekemät voitot hyödyttävät lähinnä osakkeenomistajia.

12 Pitkäjänteisempää ympäristöpolitiikkaa

Ongelma: Vallitseva rahajärjestelmä aiheuttaa jatkuvia talouden lasku- ja nousukausia rahanluontimekanismin takia, mikä hankaloittaa pitkänäköisen ympäristöpolitiikan harjoittamista. Laskukausina ympäristötavoitteista tingitään ja nousukausina lyhennetään laskukaudella kertyneitä velkoja.

Koronkiskontakäytännön takia rahasta on jatkuva keinotekoinen pula. Tästä syystä ympäristönsuojeluunkaan ei ole riittävästi varoja. Koronkiskonnan takia ihmiset, yritykset ja valtiot joutuvat toimimaan lyhytnäköisesti, koska ne pyrkivät maksamaan velkansa mahdollisimman nopeasti pois, jotta velkoihin liittyvät korkokulut voitaisiin minimoida.

Nykyinen rahajärjestelmä kannustaa myös kestävämpään kulutuskulttuuriin. Rahanluontimekanismin tulonsiirtovaikutusten takia osa ihmisistä on niin rikkaita, että heillä on taipumusta kerskakulutukseen, kun taas suurella osalla ihmisistä ei ole varaa valita ympäristöystävällisiä tuotteita ja palveluita.

Rahareformin ratkaisu: Rahaa olisi aina sen verran kierrossa kuin vakaa taloudellinen toiminta edellyttää, jolloin inflaatiotakaan ei syntyisi nykyistä enempää. Rahatalous myös vakaantuisi, jos nykyisestä osittaisvarantojärjestelmästä luovuttaisiin ja valtio loisi rahansa itse, ja pitkänäköinen ja kestävä ympäristöpolitiikka olisi mahdollista.

Rahareformin hyödyt

Valtio säästäisi lainojen korkokuluissa miljardeja euroja, jos sen ei enää tarvitsisi lainata tarvitsemaansa rahaa markkinoilta, vaan se voisi luoda rahansa itse. Niinpä valtiolla olisi useita miljardeja enemmän käytettävänä esimerkiksi ympäristönsuojeluun, koska rahasta ei olisi enää keinotekoista niukkuutta.

Kun rahanluontimekanismi ei enää siirtäisi korkotulojen kautta varallisuutta samoissa määrin köyhiltä rikkaille, taipumus kerskakulutukseen vähenisi. Näin myös suurella osalla ihmisistä olisi enemmän varaa tukea ympäristöystävällistä kulutuskulttuuria.

LISÄTIETOJA

Lisätietoja rahajärjestelmän toiminnasta ja sen uudistuksista löydät Suomen Talousdemokratian kotisivuilta **www.talousdemokratia.fi**. Sivuston kautta voit tulla mukaan toimintaan, rekisteröityä sähköpostilistalle tai liittyä yhdistyksen jäseneksi.

Suomen Talousdemokratia ry:n tarkoituksena on ohjata yhteiskuntaa kohti kestäväää ja demokraattista talousjärjestelmää tuomalla esiin uskottava ja käytännöllinen vaihtoehto velkaperusteiselle rahajärjestelmälle sekä lisätä kansalaisten kiinnostusta yhteiskunnalliseen talousjärjestelmään ja sen kehitykseen.

*Suomen Talousdemokratia ry
talousdemokratia@talousdemokratia.fi
www.talousdemokratia.fi*

